

РЕШЕНИЕ

№ 2627

гр. София, 19.04.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 19 състав, в публично заседание на 23.03.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Доброслав Руков

при участието на секретаря Станислава Данаилова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **6650** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Предявен е иск с правно основание чл.2в, ал.1, т.1, вр. чл.1, ал.1 ЗОДОВ, по реда на чл.203 – 207 АПК.

Производство е образувано по искова молба А. С. И., ЕГН [ЕГН], от [населено място], [улица], ет.2, ап.4 и със съдебен адрес [населено място], [улица], чрез адв. Д. Й., срещу Българска народна банка (БНБ), [населено място] 1000, пл. „К. А. Г“ № 1, с искане за присъждане на сумата от 10000 лв., представляваща обезщетение за имуществени вреди, претърпени в периода от 30.06.2014 г. до 04.12.2014 г., през който не е имала достъп до средствата си, депозирани в [фирма] (К.), поставена за същия период под специален надзор на БНБ, ведно със законната лихва от датата на предявяване на исковата молба на 19.06.2017 г. до окончателното ѝ изплащане и сторените по делото разноски.

Ищцата поддържа, че е клиент на К. по силата на договор от 20.12.2012 г. и анекс към него № 91268/20.12.2012 г. На 04.12.2014 г. от Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ) ѝ е изплатена гарантираната сума по депозитите в размер на 196 000 лв.

Поддържа, че съгласно Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, а именно поради неспазване на срока по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19 от 5 работни дни за установяване на неплатежоспособност на банката и за отнемане на лиценза ѝ и на срока по чл.10, пар.1 от същата Директива от 20 работни дни от датата на установяването по чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО за изплащане на доказаните гарантирани депозити по неналични депозити, ФГВБ е следвало да

започне най-късно на 25.06.2014 г. изплащане на депозита й Счита, че тези норми имат директен ефект и са основание за ангажиране на отговорността на държавата за обезщетение за вреди, причинени от забавеното изплащане на гарантирания депозит от ФГВБ, определено в размера на законната лихва за периода от 30.06.2014 г. до 04.12.2014 г. Подробни съображения излага в писмени бележки от 30.03.2022 г.

Ответникът Българска народна банка е депозирал писмен отговор на исковата молба от 06.11.2017 г., в който се оспорва допустимостта и основателността на иска. Излага подробни аргументи за липса на елементи от фактическия състав на отговорността на държавата по чл.1, ал.1 ЗОДОВ. Счита, че ищцата не е претърпяла имуществени вреди в сочения размер, като не е доказала, че тези вреди са действителни и сигурни, вкл. под формата на пропуснати ползи, тъй като не се е осъществило сигурно увеличение на имуществото й. Сочи, че ищцата не е претърпяла загуба в размер на законната лихва за забава, тъй като през целия период на поставяне на К. под специален надзор е начислявана възнаградителна лихва върху пълния размер на влоговете й (чл.119, ал.5 ЗКИ). С изплащане на гарантирания размер на влога това вземане било изплатено изцяло, ведно с начисления доход от лихви към 06.11.2014 г.

Ответникът се позовава на Решение на СЕС от 25 март 2021 г. по дело С-501/18 ВТ срещу БНБ, според което чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО не дава основание да се счита, че вложител в банка има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното плащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчен надзор от страна на националните компетентни органи. Поддържа, че това тълкуване съответства на предходно решение на СЕС по дело С-222/02 Paul и др. Счита, че само на това основание предявеният иск следва да бъде отхвърлен като неоснователен.

Ответникът поддържа липса на противоправно бездействие на БНБ, тъй като към релевантния момент БНБ не е разполагала с правомощия по националното право на „компетентен орган“ по смисъла на чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО, нито понятието „неналичен депозит“ е било въведено в националното законодателство, респ. през иския период БНБ не е имала правомощие да издаде акт за установяване на неналичност на депозити съгласно Директивата. Вместо това, в чл. 36, ал. 2, т. 1, вр.ал. 3 от ЗКИ в приложимата редакция, е била предвидена единствено възможност за отнемане на лиценза на банка в срок от 5 работни дни от установяването на неплатежоспособност. Т.е. единственият акт, който БНБ била компетентна да издаде съобразно националното законодателство в процесния период, е решението за отнемане лиценза на К.. Така, в случай че се приеме, че Директива 94/19/ЕО е неправилно транспонирана, установяването на неналичността на депозитите с акт на БНБ би било нищожно, поради липса на материална компетентност за това.

В обобщение поддържа, че Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, не дава основание да се търси отговорност за забавено плащане на гарантираните влогове от Централната банка. Въз основа на изложеното извежда извод, че в този случай би следвало да се търси отговорност от Държавата чрез законодателния орган, а не от БНБ.

Ответникът БНБ претендира за отхвърляне на иска и присъждане на разноски. Подробни съображения излага в писмени бележки от 30.03.2022 г.

Представителят на Софийски градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция.

Административен съд София град, като съобрази доводите и исканията на страните,

намира следното от фактическа страна:

На 20.12.2012 г. ищцата сключила с К. рамков договор за платежни услуги за потребители (физически лица) и анекс към него № 91268 от 20.12.2012 г. за откриване на банкова сметка в лева при условията на стандартен безсрочен депозит. Съгласно чл.9, ал.1 от анекса сумите по банковата сметка следвало да бъдат защитени от Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ), а според чл.9, ал.3 – изплащането на сумите от ФГВБ следвало да започне не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ за отнемане лиценза на банката.

С Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ, на основание чл. 115, ал. 1, т. 2 и 3, чл. 116, ал. 1, ал. 2, т. 2, 3, 6 и 7, във връзка с чл. 103, ал. 2, т. 24 от ЗКИ, К. била поставена под специален надзор, поради опасност от неплатежоспособност, за срок от три месеца. Със същото решение са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения на К., ограничена е дейността ѝ, членовете на управителния и надзорния ѝ съвет са отстранени от длъжност, и акционерите, притежаващи повече от 10 на сто от акциите, са лишени от право на глас.

С Решение № 82/30.06.2014 г., с цел оптимизиране на разходите на банката по привлечените средства, на основание чл. 115, ал. 1 и, ал. 2, т. 2 и 3 и чл. 116, ал. 2, т. 1, вр.чл. 103, ал. 2, т. 24 от ЗКИ и чл. 16, т. 16 от ЗБНБ, считано от 01.07.2014 г., УС на БНБ намалил лихвените проценти по депозити на [фирма] до средния им пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути. Съгласно приложение към решението, лихвеният процент за банковата система без К. по депозити, договорени за ползване след предизвестие е 2,59%.

С Решение № 114/16.09.2014 г. УС на БНБ констатирал, че към момента продължават да са налице условията и предпоставките, довели до поставяне на К. под специален надзор, тъй като банката продължавала да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата си дейност и за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори, поради което действието на всички мерки, наложени с Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ - за поставяне на банката под специален надзор, както и тези по Решение № 82/30.06.2014 г. на УС на БНБ - за намаляване лихвените проценти по депозити, било продължено до 20.11.2014 г.

Със същото решение, на основание чл. 107, ал. 3 от ЗКИ, на квесторите на К. било указано най-късно до 20.10.2014 г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на К., а до 31.10.2014 г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на К. на база изготвената пълна оценка на активите, след което на база резултатите от тази оценка, да бъде взето окончателно решение относно [фирма].

С Решение № 138/06.11.2014 г. на основание чл. 36, ал. 2, т. 2, чл. 103, ал. 1, т. 1, чл. 103, ал. 2, т. 25 и чл. 151, ал. 1, пр.1 от ЗКИ и чл. 16, т. 15 от ЗБНБ, БНБ отнела лиценза на К., издаден с Решение на УС на БНБ № 24/21.01.1994 г. Съгласно т. 2 и т. 3 от това решение, на основание чл. 9, ал. 1 и, ал. 6 от Закона за банковата несъстоятелност, следвало да бъдат предприети действия за подаване на искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност, както и да бъде уведомен ФГВБ.

С Решение № 61/18.11.2014 г. Управителният съвет на ФГВБ определил девет обслужващи банки за изплащане на гарантираните влогове, както и изплащането да започне на 04.12.2014 г.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Настоящият състав на АССГ напълно споделя мотивите на Решение № 109 от 25.01.2019 г. по адм. д. № 560/2016 г. на Административен съд – Варна, по което е отправено преюдициално запитване, респ. е дадено задължително тълкуване на правото на ЕС в Решение на СЕС по дело C-571/16 К.. Случаите са напълно идентични и ищцата се позовава на посоченото решение в писмена защита от 30.03.2022 г.

Съдът намира възражението на ответника за недопустимост на иска с оглед неизпълнение на процесуалното изискване по чл. 204, ал.1 АПК, вр. чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ за предварителна отмяна на акта, за неоснователно. Според т. 143 и т. 146 от решението на СЕС по дело C-571/16 макар самото по себе си това изискване да не противоречи на принципа на ефективност, такова задължение може да затрудни прекомерно получаването на обезщетение за вредите, причинени от нарушение на правото на Съюза, ако на практика няма възможност за такава отмяна. Както е посочено в т. 142 от решението по дело К. и в т. 77 от решението на СЕС по делото FuS, C-429/09, би било в разрез с принципа на ефективност да се изисква от увредените лица всеки път да използват всички правни способности за защита, с които разполагат, при положение, че това би било прекомерно трудно или не е разумно да се изисква от тях. В конкретния случай, този стандарт се преценява от настоящия състав като изпълнен, т.к. при действащото към 2014 г. законодателство и константната съдебната практика на ВАС, ищцата не би имала ефективен способ за защита.

В тази връзка следва да се съобрази, че всички дела, образувани по жалби на вложители в К. срещу решенията на БНБ за поставяне на К. под специален надзор, за продължаване срока на надзора и за отнемане на лиценза на К. - при това с директно позоваване на Директива 94/14/ЕО и твърдение, че депозитите са станали неналични още с вземане на решението за поставяне на К. под специален надзор - са оставени от ВАС без разглеждане, по съображения, че тези актове не засягат права и интереси на вложителите, а създават задължения само за банката - Определение № 198/08.01.2015 г. по адм. д. № 15546/2014г; Определение № 4370/21.04.2015 г. по адм. д. № 3892/2015; Решение № 13284/08.12.2015 г. по адм. д. № 11445/15 г. и др. Така на практика са пресечени всички опити на вложителите да приведат действащата към момента схема за гарантиране на депозитите в съответствие с Директива 94/19/ЕО. Без разглеждане, поради липсата на правен интерес, са оставени и жалбите на акционерите срещу решението за отнемане на лиценза (Определение на ВАС № 3725/02.04.2015 г. по адм. д. № 3438/2015). На практика обаче е нямало кой да оспори решенията на БНБ, т.к. всички управителни органи на банката са отстранени още с решението от 20.06.2014 г., а квесторите се назначават от БНБ и се отчитат пред нея.

При така установената съдебна практика обосновано може да се приеме, че е липсвал възможен процесуален ред, при който в рамките на ефективен съдебен контрол на актовете и действията на БНБ, да бъде извършена преценка за съответствието на националната схема за гарантиране на депозитите с изискванията на Директива 94/19/ЕО.

При липсата на такава процесуална възможност и след като според действащото към момента законодателство актът, с който се отнема лиценза на банката, е актът по чл. 1 §3, буква i) от Директивата, на вложителите не може да се противопостави изискване, като това по чл. 204, ал. 1 от АПК - за предварителна отмяна на акта, т.к. това би било в нарушение на принципа на ефективност.

Относно възражението на ответника, че БНБ не може да бъде надлежен ответник в

производство по обезщетяване на вреди по реда на ЗОДОВ, съдът приема, че независимо, че БНБ не е административен орган по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на АПК, тя е държавен орган, а принципът за отговорност на държавите членки е валиден във всеки случай, когато държава членка наруши правото на ЕС, независимо от това кой е държавният орган, чието действие или бездействие е в основата на неизпълнението на задължението. Логично, Централната банка е орган със самостоятелен бюджет, който е обособен и различен като структура от Държавата, която носи отговорност по чл.1, ал.1 ЗОДОВ. Процесуалната легитимация на БНБ произтича от норма на националното право, а именно от чл.205, ал.1 АПК, вр. чл. 2в, ал.1, т.1 ЗОДОВ - искът за обезщетение се предявява срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите.

Без съмнение БНБ е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита интересите на вложителите - чл. 2, ал. 6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл. 4, §1, т. 40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013 г., а възложените ѝ в чл. 13 и чл. 36 ЗКИ правомощия да издава и отнема лицензи на банки, са естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, т.к. разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките, а отношенията по повод надзора с частноправните субекти, клиенти на тези банки, не са равнопоставени - в този смисъл са Определение № 18/07.04.2017 г. по дело № 15/2017 г. на смесен петчленен състав на ВКС и ВАС и Определение № 23 от 19.05.2021 г. по гр. д. № 39/2017 г., 5 чл. с-в на ВКС и ВАС.

Въз основа на изложеното съдът приема, че БНБ е надлежен ответник по иска с правно основание чл.2в, ал.1, т.1 ЗОДОВ, респ. че БНБ е органът, управлявал националната схема за гарантиране на депозитите или осъществяващ надзор върху нея, компетентен да установи неналичността на депозитите съобразно чл.1, т.3, подточка i от Директива 94/19/ЕО (т.95 от Решение на СЕС по дело С-501/18 ВТ срещу БНБ). Този извод следва от правомощията на БНБ по чл.36 от ЗКИ и надзорните ѝ правомощия, уредени в Глава Е. на ЗКИ - Българската народна банка упражнява надзор върху дейността на банките (чл.79, ал.1 ЗКИ). Правото на Съюза не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти на обезщетение с допълнително условие като това по член 79, алинея 8 от Закона за кредитните институции, което излиза извън обхвата на условието за достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и е свързано с умишления характер на въпросното поведение (в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., К., С-571/16, т. 126—128 и т.121 от Решение от 25 март 2021 г. по дело С-501/18).

Надзорните правомощия на БНБ по отношение на националната схема за гарантиране на депозитите (ФГВБ) следват пряко и от Закона за гарантиране на влоговете в банките от 1998 г. (отм., но в сила към процесния период) – чл.2, ал.7 (в сила от 12.06.2009 г.). Фондът извършва регулярно тестове на системата за гарантиране на влоговете, както и в случай на уведомяване от страна на БНБ за проблем в банка, който би могъл да доведе до задействане на системата за гарантиране на влоговете), чл.12, ал.2 (подуправителят, ръководещ управление "Б. надзор" на Българската народна банка, изисква от търговските банки всички документи, които са необходими за формиране на обективна преценка относно съществуването и състоянието на

вземанията по гарантирани влогове), чл.12, ал.3 (подуправителят, ръководещ управление "Б. надзор" на БНБ, извършва целеви проверки на банки и представя на фонда резултатите от тях), чл.19 (в случай, че банка в срок 3 месеца не плати изискуема вноска или дължими лихви по [чл. 15, ал. 3](#) или [чл. 16, ал. 6](#), управителният съвет на фонда уведомява БНБ за предприемане на мерки по ЗКИ).

Въз основа на изложеното съдът приема, че БНБ е надлежен ответник според националното право, чиято отговорност може да бъде ангажирана за вреди от достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС. Задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаване на правото на Съюза от държава членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите (Решение от 25 ноември 2010 г., по дело C-429/09, т. 46).

В тази връзка СЕС е приел също, че изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на общностното право, не трябва при липса на особен довод да се различават от тези, които уреждат отговорността на Общността при сравними обстоятелства. Всъщност защитата на правата, които частноправните субекти извличат от общностното право, не може да се изменя в зависимост от националната или общностната същност на органа, който е причинил вредата (Решение от 4 юли 2000 г. по дело C-352/98, т. 41).

От даденото тълкуване с Решение от 26 януари 2010 г. по дело C-118/08, т. 35 и т. 36, може да се обоснове извод, че исковете за възмездяване на вредите от нарушения на правото на ЕС и исковете по ЗОДОВ, имат идентичен предмет, а именно обезщетяване на вредата, претърпяна от увреденото лице поради действие или бездействие на държавата.

С оглед изложеното, процесният иск е допустим и следва да се разгледа по реда на ЗОДОВ, но при спазване на стандартите за ангажиране на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушаване правото на Европейския съюз, изведени от практиката на СЕС. Материалноправният спор между страните е относно неизпълнение на чл.1, т.3, подточка i и чл.10, пар.1 от Директива 94/19/ЕО, за решаването на който съдът намира следното:

От първо и второ съображение от Директива 94/19/ЕО става ясно, че с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите.

За тази цел член 3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно член 7, параграф 1 и 1а от същата директива държавите членки осигуряват гарантираният размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 Е., в случай че депозитите са неналични.

"Неналичен депозит" по смисъла на чл. 1, §3 от Директивата е депозит, който

е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, на Европейския парламент и на Съвета относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане, е транспонирана в българското законодателство чрез Закона за гарантиране на влоговете в банките и Закона за кредитните институции. Измененията, въведени с Директива 2009/14/ЕО, са транспонирани своевременно през 2009 г. с измененията на посочените два закона - ДВ, бр. 44/2009 г., в сила от 12.06.2009 г. С измененията на ЗГВБ от 2010 г. - ДВ, бр. 101/2010 г., в сила от 31.12.2010 г., е въведен новият гарантиран размер от 100 000 евро на депозитите, съгласно измененията на чл. 7 от Директива 94/19/ЕО.

При първоначалното въвеждане на разпоредбата на чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, в националното законодателство е възприет подход, според който изискването съответната кредитна институция да "изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи" е равнозначно на установяване неплатежоспособността на институцията.

Съгласно чл. 36, ал. 2 от ЗКИ в редакцията до изменението с ДВ, бр. 62/14.08.2015 г., неплатежоспособност е налице при две хипотези: 1/когато банката не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и *по преценка на БНБ* не може да се очаква изплащане на изискуемите парични задължения в приемлив период от време или 2/собственият капитал на банката е отрицателна величина.

Изискуемият от чл. 1, §3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО срок от 5 работни дни, в който компетентните органи следва да извършат преценката на финансовото състояние и способността на банката да изплаща гарантираните депозити е въведен в чл. 36, ал. 3 от ЗКИ - като изискване, в срок от 5 работни дни от установяването на неплатежоспособността на банка, БНБ да отнеме лиценза ѝ.

Срокът по чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО, в който схемите за гарантиране на депозити следва да бъдат в състояние да изплащат надлежно доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналичните депозити - 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършват установяването по чл. 1, §3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО, е въведен в чл. 23, ал. 5 от ЗГВБ /в редакцията до изменението с ДВ, бр. 62/14.08.2015 г./ и тече от датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност на търговска банка.

Така възприетият в ЗГВБ и ЗКИ подход - сроковете по чл. 1, §3, буква i) и чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО да текат от момента, в който БНБ вземе решение за отнемане лиценза на кредитна институция поради

неплатежоспособност, не е допустима схема за гарантиране на депозитите, които са станали неналични, т.к. Директивата изисква схемите за гарантиране на депозити да бъдат в състояние да изплащат доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналични депозити, независимо дали са налице условията по националното законодателство за отнемане на лиценза на кредитна институция.

Както е посочил СЕС в т. 49, т. 50 и т. 51 от решението по дело C-571/16, от текста на чл. 1, точка 3, подточка i), първа алинея от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това член 1, точка 3, подточка i), втора алинея уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това "колкото е възможно по-скоро" и "не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми". От тези разпоредби следва, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. В идентичен смисъл е т.70 от Решение на СЕС от 25 март 2021 г. по дело C-501/18 ВТ срещу БНБ.

Както посочва генералният адвокат К. в т. 51 - т. 53 от заключението по дело C-571/16, представено на 7 юни 2018 г., за да се избегне верижният ефект на масово изтегляне на депозити, вложителите следва да имат сигурността, че в случай на вероятно дълготрайна неплатежоспособност на кредитните им институции техните депозити ще бъдат възстановени в гарантирания размер в най-кратък и предвидим срок, *независимо* от установяването на неплатежоспособността на кредитната институция и отнемането на нейния лиценз. Евентуални забавяния в резултат на надзорни мерки също не бива да водят до разколебаване доверието на вложителите в бързото възстановяване. От Обяснителния меморандум към предложението на Комисията за директива е видно, че определението за неналичен депозит съзнателно не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация, освен това от Съображение 12 от Директива 2009/14 следва, че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране.

Относно срока, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, както е посочил СЕС в т. 60 от решението по дело C-571/16, този срок е императивен и останалите разпоредби на директивата не предвиждат възможност за неговото дерогиране. От друга страна съгласно т. 66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни.

Така, в т. 69 от решението по дело C-571/16 СЕС е приел, че член 1, §3 и член 10, §1 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на

неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. Освен това, както е посочил СЕС в т. 78 и в т. 87 от решението К., член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляра на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното следва, че за да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1/ компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2/ в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3/ схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.

Неоснователно ответната страна възразява, че БНБ не е компетентен орган по смисъла на чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19. От разпоредбите на чл. 36, ал. 3 от ЗКИ и чл. 23, ал. 5 от ЗГВБ недвусмислено следва, че именно БНБ е "компетентният орган", който установява неналичността на депозитите, но националното законодателство обвързва момента, в който се задейства схемата за гарантиране на депозитите, които са станали неналични, с отнемане на лиценза на кредитната институция. Тоест, приема се, че изискването съответната кредитна институция да "изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита ѝ, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи" е равнозначно на установена неплатежоспособност на институцията, а изискваният от директивата 5 дневен срок за преценка на нейното финансово състояние и способността на банката да изплаща гарантираните депозити, е въведено като изискване в срок от 5 дни от установяването на неплатежоспособността на банка като основание за БНБ да отнеме лиценза ѝ. Т.е. актът по чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО е актът, с който се отнема лиценза на кредитната институция. В този смисъл е и становище на министъра на финансите и на управителя на БНБ от 11 август 2014 г. относно писмо на Европейската комисия във връзка с предприетите действия от БНБ спрямо К. АД и Търговска банка [фирма], публично достъпно на сайта на Министерство на финансите - www.minfin.bg/document/14856.

В подкрепа на това тълкуване са Доклад на Комисията по бюджет и финанси по проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за гарантиране на влоговете в банките (№ 854-01-165/20.12.2008 г. и № 902-01-28/22.04.2009 г., 40-то НС) и Мотивите към проекта на Закона за изменение и допълнение на ЗГВБ (№ 902-01-28/22.04.2009 г., 40-то НС), видно от които целта на законопроекта е да се въведат в българското законодателство изискванията на приетата на 11 март 2009 г. Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане. Така "...в съответствие с установените от директивата общи срокове в Европейския съюз се предлага срокът за вземане на решение, че банката не може да изплаща депозити в случаите по чл. 36, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за кредитните институции, да бъде намален от 14 дни...на 5 работни дни".

В конкретния случай, постановявайки Решение № 73/20.06.2014 г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ на практика е направила обективната констатация за неналичност на депозитите по смисъла на член 1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К..

Това е така независимо от приетото в т.78 от решението по делото К., тъй като се касае за бездействие на компетентния надзорен орган – неизпълнение на императивното задължение за издаване на изричен акт в срока по член 1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, която разпоредба има директен ефект.

Относно условието депозитът да е "дължим и платим, но да не е бил платен от кредитната институция" следва да се съобрази, че според доклада на квесторите за състоянието на БНБ (публикуван на сайта на БНБ) с писмо № 77778/20.06.2014 г. представителите на К. са уведомили БНБ, че банката е преустановила плащанията и всички банкови операции. При започване на действията по специален надзор, квесторите са спрели счетоводната система на банката, спрели са платформата за обмен на S., както и операциите чрез електронно банкиране и услугата "интернет банкиране", и са анулирали всички издадени преводни нареждания със започната и недовършена обработка, като сумите на преводите, и заплатените такси, са върнати по сметките на клиентите. Тоест, още на 20.06.2014 г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и заради спряната счетоводна система всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца.

Изводът, че плащанията са спрени заради финансовото положение на К., следва от решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл. 115, ал. 1 и чл. 115, ал. 2, точки 2 и 3 от ЗКИ, съгласно които "ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори", както и от обстоятелството, че К. е

поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса - т.е. избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите - вж.чл. 116, ал. 2, т. 2 и т. 3 от ЗКИ. Видно от решението на УС на БНБ от 20.06.2014 г., към 11,58 часа на 20.06.2014 г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237773 лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн.лв.

При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна за момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от този момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити.

Второто условие - да не съществува близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите, също е спазено.

Схемата за гарантиране на депозити, която се изисква от Директива 94/19/ЕО, служи за гарантиране не само на номиналната стойност на обхванатите депозити, но предвижда, поне до известна степен, и заместител за наличността им. Поради това установяването, че депозитите са неналични, може да бъде избегнато само ако се очаква достъпът до депозитите да бъде възстановен в много кратък срок.

В случая, самата кредитна институция е внесла в БНБ искане да бъде поставена под специален надзор заради проблеми с ликвидността, което предизвиква затруднения в изпълнението на паричните задължения към вложителите. Както е посочено в самото решение на УС на БНБ, с писмо № 4098/20.06.2014 г., получено в 10,51 часа в БНБ, изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила законова забрана върху К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К.. Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014 г., поставянето на К. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014 г., като определенният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на "близка перспектива" за изплащане на депозитите от кредитната институция.

От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014 г. БНБ е извършила обективна констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи, т.е. извършила е констатацията, че депозитите са неналични по смисъла на чл. 1, §3, подточка i) от Директива 94/19, поради което в срок от 5 работни дни от тази констатация е следвало да постанови изричен акт по чл. 1, §3, подточка i), ал. 2 от Директивата -

задължение, което произтича от директно приложимото право на ЕС. Както е приел СЕС в т. 117 от Решението по дело C-571/16, разпоредбата на чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят искове за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите.

Неоснователно ответната страна се позовава на решение от 12 октомври 2004, Р. и др., C-222/02, EU:C:2004:606, т.к. спорът по същото касае право на иск за отговорност на държавата, което произтича от непредприемането на надзорни мерки, предвидени в чл. 3 от Директива 94/19, докато в настоящото производство ищецът ангажира отговорността на надзорния орган не за загубата на депозита си, а за неспазването на предвидените в Директива 94/19 условия и ред за компенсирание. В този смисъл е и заключението на генералния адвокат К. по дело C-571/16, точки 78-82 и Решението на СЕС по същото дело, т. 89.

Неоснователно ответната страна се позовава и на разпоредбата на чл. 79, ал. 8 от ЗКИ, според която отговорността на надзорния орган може да бъде ангажирана само ако вредите са причинени умишлено. Както е приел СЕС в решението по дело C-571/16, т. 125 и т. 126, в съответствие с принципа на ефективност националните процесуални норми не трябва да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза, а условието по чл. 79, ал. 8 от ЗКИ излиза извън обхвата на условието за достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза.

След като разпоредбата на чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект, неоснователно ответникът твърди, че не е бил овластен да вземе това решение и следователно същото би било нищожно.

Както е приел С. в Решение от 9 март 1978 г., т. 14-16, директният ефект означава, че нормите на общностното право трябва да имат пълно и еднакво действие във всички държави членки от момента на влизането им в сила и за целия срок на тяхното действие. Следователно тези разпоредби са пряк източник на права и задължения за всички, до които се отнасят, независимо дали това са държави членки, или частноправни субекти, които са страни по правоотношения, регулирани от правото на Общността. Тази последица също така засяга всеки съд, чиято задача като орган на държава членка е да защитава в рамките на своята компетентност правата, предоставени на частноправните субекти от общностното право.

При това тълкуване и изричното произнасяне от СЕС, че чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект, именно тази разпоредба, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност.

Като не е взела това решение в императивния 5 дневен срок, БНБ е нарушила правото на Съюза, с което първото условие за ангажиране на отговорността на Държавата е изпълнено.

Това нарушение се преценява от настоящия състав и като достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата.

Както е посочено и в т. 105 от решението на СЕС по С-571/16, от практиката на Съда следва, че такова нарушение предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са по-конкретно степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (вж. в този смисъл решение от 5 март 1996 г., по дело С-46/93 и С-48/93, ЕУ:С:1996:79, т. 56).

В случая свободата на преценка на БНБ без съмнение е ограничена от срока по чл. 1, т. 3, подточка i) от Директива 94/19. Тъй като разпоредбата ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите, ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични - т. 108 от решението по С-571/16.

От установените по делото факти безспорно се установява, че след като БНБ е била уведомена от К. за финансовите ѝ затруднения и проблемите с ликвидността, БНБ е взела решение и е поставила К. под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност и е постановила спиране на всички операции и плащания. Така, въпреки че е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и че със собственото си решение за поставяне на банката под надзор е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, БНБ не е направила установяването в императивния петдневния срок по чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19, което е щяло да задейства компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл. 7, §1 и чл. 10, §1 от Директивата и това е съществено нарушение на чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19 - вж. в този смисъл т. 95 от заключението на ген.адвокат К. и т. 115 от решението по С-571/16.

Настоящият съдебен състав преценява и че от страна на ищцата е доказано наличието на имуществени вреди, причинени от нарушението на правото на ЕС от страна на БНБ, както и наличието на причинно-следствена връзка между противоправното поведение на БНБ и претърпените вреди.

Неоснователно е възражението на ответната страна за това, че след като БНБ няма правомощия да изплаща на вложителите сумите по гарантираните депозити, не може да бъде задължена за акцесорно задължение за лихва.

Следва в тази връзка да се съобрази, че макар размерът на претендираното от ищеца обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то това не е лихва. В този смисъл и в контекста на деликтната отговорност на държавата за претендираните вреди, по препращане от § 1 от ЗР на ЗОДОВ, е приложима и общата давност по чл. 110 от ЗЗД, а не кратката давност за лихви по чл. 111, буква в) от ЗЗД.

Неоснователно ответната страна твърди, че законната лихва не може да бъде

измерител на твърдените от ищеца вреди, т.к претенцията "...не е за лихва, а за различно от нея обезщетение за неуточнени по вид и размер вреди, които само по размер се приравняват на законната лихва".

Следва да се има предвид, че на основание анекс към договор за платежни услуги, ищцата е имала притежание върху движими вещи - парични средства, правото на собственост върху които не е могла да упражнява, поради бездействието на БНБ да защити това нейно притежание, като издаде акт по чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19, с който да даде старт на компенсационния механизъм по чл. 10 от Директивата.

Така, с неизпълнение на задължението си по чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19 БНБ е нарушила чл. 1 от Протокол 1 към ЕКПЧ, според който всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своята собственост. Никой не може да бъде лишен от своята собственост освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Както многократно е приемал Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ), намесата при мирното ползване на собствеността трябва да постига "справедлив баланс" между изискванията на обществения интерес и изискванията за закрила на основните индивидуални права. По-специално, трябва да е налице разумна връзка на пропорционалност между използваните средства и целта, преследвана с която и да е било мярка, лишаваша дадено лице от собственост - [фирма] срещу Б., 20.11.1995 г., § 38; Ян и други срещу Германия, 30.06.2005 г., § 93.

В случая, предвид характера на нарушението няма как да се приеме, че поради защита на обществения интерес ищцата е била лишена от своето парично притежание за срок, по-дълъг от предвидения в Директива 94/19. Всъщност, именно своевременното изпълнение на задължението по чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, така и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да считат депозитите си за защитени.

Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата без съмнение е довело до нарушение на правото на собственост на ищцата.

От практиката на ЕСПЧ недвусмислено следва и че при нарушения на чл. 1 по Протокол 1, размерът на обезщетението трябва да е разумно свързан със стойността на отнетата собственост, съответно на нарушеното право на мирно, необезпокоявано притежание.

Начините на обезщетяване, предвидени във вътрешното право, са от значение при преценката дали спорната мярка спазва изисквания справедлив баланс и по-специално дали натоварва жалбоподателите с непропорционална тежест. ЕСПЧ вече се е произнасял, че лишаването от собственост без заплащане на обезщетение в размер, разумно обвързан със стойността ѝ,

представлява непропорционална намеса, а отсъствието на каквото и да било обезщетение може да се счете оправдано по смисъл на чл. 1 от Протокол 1 единствено при изключителни обстоятелства - - Ян и др. срещу Германия, § 94-95.

Обезщетението, което държавата дължи, трябва във всички случаи да бъде равностойно на претърпяната вреда, така че да осигури ефективна защита на нарушеното право. При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността.

Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право, и следователно, справедлива компенсация, с която може да се възстанови справедливия баланс по чл. 1 от Протокол № 1, е именно размерът на законната лихва по чл. 86 от ЗЗД.

Неоснователно ответната страна твърди, че вреда липсва, т.к. с Решение № 82/30.03.2014 г. на УС на БНБ лихвените проценти по депозитите в К. са намалени "до средния им пазарен размер за банковата система", поради което доходността, която ищецът е получавал от влога си в К. през процесния период е сравнима с доходността, предоставяна от останалите банки в страната през същия период.

Следва да се има предвид, че законната лихва е предвиден от закона механизъм за обезщетяване на претърпени вреди, без кредиторът да е длъжен да ги доказва. Предвид качеството на парите да са универсален и санкциониран от държавата измерител на потребителната стойност на благата въпросът за тяхното оползотворяване не стои. Ползването им има своята пазарна цена и кредиторът я губи, когато длъжникът не изпълнява навреме задължението си. Именно тази стойност се презумира от разпоредбата на чл. 86, ал. 2 от ЗЗД и в този смисъл е ирелевантно каква доходност е могла да получи ищцата, ако е вложила парите си в друга банка. Законната лихва е отнапред установен от закона размер на обезщетението за забавено изпълнение на парични задължения, при което кредиторът не е нужно да доказва размера на претърпените вреди, които се покриват от законната лихва. В този смисъл настоящият съдебен състав преценява, че правилно ищцата остойностява претенцията си с размера на законната лихва, определена по реда на чл. 86, ал. 2 от ЗЗД.

Неоснователно ответната страна поддържа, че ищцата не доказва вреда поради липса на отправена покана за плащане, с която не е поставила в забава, както БНБ, така ФГВБ. Както посочва генералният адвокат К. в заключението си, представено по дело С-571/16, при конкретните обстоятелства - при които К. "...явно фактически е закрыта и търговските ѝ отношения са били преустановени, не би било целесъобразно да се изисква от вложителите да отправят искане за изплащане на техните депозити. Също така е съмнително как би могло да бъде доказано отправянето на такова искане, което в случая на депозити, платими по всяко време при поискване, всъщност често се изразява в опита за теглене на пари от банков автомат или за извършване на банков превод в интернет. Следователно и за самата схема за гарантиране на депозити би било проблематично, ако трябва да се увери, че вложителите са отправили искане за изплащане на техните депозити". Още

повече че компенсацията трябва да се плати бързо, а именно в рамките на 20 работни дни съгласно член 10, параграф 1 от Директива 94/19.

Изложеното пряко следва от т. 3 от диспозитива на Решението на СЕС по дело C-571/16, според който член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че предварителното предявяване от титуляря на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното недвусмислено следва, че единствено и достатъчно условие за изпадане на БНБ в забава по отношение на вложителите е изтичането на императивния 5 дневен срок по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, а в случая то безспорно е настъпило.

Ирелевантно е и обстоятелството, че не БНБ, а ФГВБ е компетентен да изплаща гарантираните депозити, т.к. именно решението по чл. 1, §3, подт. i) от Директивата, което БНБ е била длъжна да вземе, падежира вземането на ищцата. Следва да се има предвид, че Фондът не разполага със самостоятелност при определяне на началната дата на изплащане на гарантираните депозити. Действията, които ФГВБ следва да предприеме и конкретно задължението му да започне изплащане на гарантираните депозити, са пряко обусловени от решението на БНБ, с което депозитите се обявяват за неналични.

Казано по друг начин, именно след постановяване на решението на БНБ за обявяване на депозитите за неналични, за Фонда възниква парично задължение към всеки от вложителите до размера на гарантираните депозити. Така, постановявайки изискуемото от Директива 94/19/ЕО решение на по-късна дата, БНБ е станала причина за забавеното изпълнение на паричното задължение от ФГВБ, т.е. именно БНБ е причина за забава на изпълнението на паричното задължение към ищцата и това недвусмислено обосновава пряката причинно-следствената връзка между извършеното нарушение и претърпените вреди. След като забавеното изпълнение на паричното задължение към ищцата е следствие от извършеното от БНБ нарушение на чл. 1, §3, подт. i) от Директива 94/19/ЕО, това е и основанието за приложението на чл. 86 от ЗЗД.

Обстоятелството, че ЗГВБ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, т.к. както е приел СЕС в т. 1 от диспозитива на решението по дело C-571/16, разпоредбите на чл. 1, т. 3 и чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите.

Именно поради императивния характер на тези срокове, неоснователно ответната страна възразява и че съгласно анекса към договора, ищцата сама се е съгласила на по-дълъг срок. Всъщност, както е видно от чл.9, ал.3 на анекса, не се касае за договорен срок за доброволно изплащане на гарантираните депозити, т.к. само е цитирана разпоредбата на чл. 23, ал. 5 от ЗГВБ. Тезата на ответната страна, че сроковете за изплащане на

гарантираните депозити подлежат на свободно договаряне е в противоречие на изискванията на директивата "да не се възпрепятства бързото изплащане" и на императивното условие удължаване на императивните срокове да се извършва само "при изключителни обстоятелства".

Неоснователно ответната страна сочи, че ищцата не е положила необходимата и дължима грижа и не е предприела действия, които да ограничат размера на вредите, което е пречка да бъде ангажирана отговорността на държавата. Както бе посочено по-горе в мотивите на настоящото решение, вложителите и акционерите в К., не са разполагали с процесуален ред и са били лишени от възможност да предприемат действия по привеждане на действащата към момента схема за гарантиране на депозитите в съответствие с Директива 94/19/ЕО, чрез обжалване на актовете на БНБ, поради което не са имали ефективен способ на защита.

Неоснователно ответната страна счита, че изобщо не е налице причинно следствена връзка, т.к. дори БНБ да беше взела решението по чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО в 5-дневния срок, е нямало как да започне изплащане на гарантираните депозити, поради това че Фондът не е разполагал с необходимите средства. Съгласно т.112 от мотивите на Решението по делото К. обстоятелството, че във Фонда е нямало достатъчно средства за покриване на всички гарантирани депозити, е ирелевантно.

Следва да се има предвид, че съгласно един от основните принципи на правото, формулиран в чл. 81, ал. 2 от ЗЗД, обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност. В контекста на прилаганите от държавите членки схеми за гарантиране на депозитите и за да се осигури тяхната ефективност, Директива 94/19/ЕО не обвързва по никакъв начин задвижването на компенсационния механизъм с условието схемата да разполага с достатъчно парични средства. Напротив, както следва от чл. 10, §1 от Директива 94/19/ЕО схемите за гарантиране на депозитите следва да са в състояние да изплащат надлежно доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналичните депозити. От съображение 10 на Директива 2009/14/ЕО е видно и че, за да се запази доверието на вложителите, и да се отговори на техните нужди, задействането на схемата и изплащането на гарантираните депозити следва да започне в максимално кратък срок, който може да бъде удължаван само при извънредни обстоятелства. Предвид императивния характер на сроковете за обявяване на депозитите за неналични и за стартиране на тяхното изплащане, в контекста на съображение 9 от Директива 94/19/ЕО, изискващо схемите за гарантиране на депозити да се намесят веднага след като депозитите са станали неналични, настоящият съдебен състав преценява, че липсата на достатъчно средства във Фонда за покриване на гарантираните депозити не може да се противопостави на правата на вложителите и поради това не изключва, нито съществения характер на нарушението, извършено от БНБ, нито причинно-следствената връзка с претърпените вследствие на това нарушение вреди.

Противно на твърденията на ответника, извод за неоснователност на иска не следва и от Решение на СЕС от 25 март 2021 г. по дело С-501/18 ВТ срещу БНБ, тъй като решението касае тълкуване на разпоредба на Директива

94/19/ЕО, на която ищцата не се позовава. Разпоредбата на чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че държавите-членки осигуряват правото на вложителя на компенсация да може да бъде предмет на действие от страна на вложителя срещу схемата за гарантиране на депозитите. Претенцията на ищеца не касае неизплащането на гарантирания размер на депозитите му, нито е насочена срещу уредената в чл.7 от Директивата национална схема за гарантиране на депозитите. Ето защо, отговорът на СЕС, че разпоредба на чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО не дава основание да се счита, че вложителите имат право на обезщетение за вреди поради забавено изплащане на гарантирания размер на депозита или поради недостатъчен надзор от страна на националните компетентни органи, не касае процесния случай на вреди от бездействието на БНБ като надзорен орган, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в К. в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО.

Настоящата искова претенция не се основава на чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО, като разликата е ясно установима от изложеното в т.50 от Решението по дело С-501/18: Сам по себе си текстът на [член 7, параграф 6 от Директива 94/19](#) не позволява да се даде отговор на въпроса на запитващата юрисдикция, поради което е необходимо да се вземат предвид още и контекстът на тази разпоредба и преследваните с посочената директива цели. Начинът на тълкуване на нормата съобразно целите на Директива е посочен в т.55 от Решението по дело С-501/18: Така от целите, преследвани с Директива 94/19, и от контекста, в който се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация“, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася *единствено до изплащането*, от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, *когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция*. Именно последното условие не е изпълнено в настоящия случай, тъй като компетентният национален орган БНБ не е изпълнил задължението си по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 да установи с изричен акт неналичността на депозитите.

Респ. исковата претенция касае не „правото на компенсация“ по [член 7, параграф 6 от Директива 94/19](#), а [вреди от неизпълнение на задължението на компетентния надзорен национален орган по член 1, точка 3, подточка i\) от Директива 94/19](#), нито цели изплащане на гарантирания размер на депозита от националната схема за гарантиране на депозитите, нито претенцията е насочена срещу ФГВБ.

Решението на колизията между практиката на СЕС по дело С-222/02 Р. и др. и дело С-571/16 К. е посочено в т.56 от Решението по дело С-501/18 с доводи от двадесет и четвъртото съображение на Директивата, в което се уточнява, че тази директива не може да доведе до отговорност на държавите членки или техните компетентни органи по отношение на вложителите, *ако те са осигурили* официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми

за гарантиране на депозитите или на самите кредитни институции и са осигурили компенсирането или защитата на вложителите *съгласно условията, предписани от посочената директива*. В конкретния случай, исковата претенция се основава именно на *неизпълнение на условията, предписани от Директива 94/19*, което неизпълнение подробно се посочи като доказано по-горе в мотивите.

Разликата между уредения от Директива 94/19 режим на гарантиране на депозитите чрез национална схема/схеми и другите рискове, произтичащи от недостатъчен надзор на кредитните институции, е разтълкувана в т.59 от Решението по дело С-501/18: възможно е практическата ефективност на наложения с [Директива 94/19](#) режим на гарантиране на депозитите да бъде застрашена, ако националните схеми за гарантиране на депозитите са обременени с рискове, които не са пряко свързани с целта на тази схема, като например *произтичащите от недостатъчния надзор над кредитните институции от страна на компетентните органи*. Казано с други думи, националните схеми, вкл. уреденото в чл.7, пар.6 от Директива 94/19/ЕО право на компенсация срещу схемата за гарантиране на депозитите, са различни от рисковете, които *не са пряко свързани с целта на тази схема*, като например рисковете, произтичащи от недостатъчния надзор над кредитните институции от страна на компетентните органи. Исковата претенция се основава именно на последните рискове от недостатъчен надзор, които са различни от гаранциите по схемите за гарантиране на депозитите.

Това виждане на СЕС по съвместното тълкуване на [член 1, точка 3](#), подточка i) във връзка с разпоредбите на [член 7, параграф 6](#) и [член 10, параграф 1 от Директива 94/19](#) следва от т.2 от диспозитива на Решение по дело С-501/18: разпоредбите трябва да се тълкуват в смисъл, че **не допускат** национална правна уредба или договорна клауза, съгласно която депозит в кредитна институция, чиито плащания са преустановени, става изискуем едва след като компетентният орган отнеме издадения на тази институция банков лиценз и при условие че вложителят изрично е поискал изплащане на този депозит. По силата на принципа на предимство на правото на Съюза националният съд, сезиран с иск за обезщетение за вредите, за които се твърди, че са причинени поради изплащането на гарантирания размер на такъв депозит извън срока по член 10, параграф 1 от тази директива, е длъжен за целите на произнасянето по този иск да не приложи тази национална правна уредба или договорна клауза.

За да отговори на този въпрос, в т.63 от Решение по дело С-501/18 Съдът се позовава на решението по делото К., а в т.10 от Решение по дело С-501/18 се сочи, че определящи за установяването на неналичност на депозитите в кредитна институция са **единствено** условията по [член 1, точка 3, подточка i\) от Директива 94/19](#) и това установяване не може да зависи от отнемането на банковия лиценз на съответната кредитна институция, нито да се поставя в зависимост от условието титулярят на депозита да е предявил пред нея искане за плащане, което да не е изпълнено. Изложеното е допълнително основание за съда да приеме, че даденото в Решение по дело С-501/18 тълкуване на чл.7, пар.6 от Директивата не изяснява в пълнота спецификите

на настоящия случай.

Следователно, щом като, както бе припомнено в точка 63 от решение по дело C-501/18, член 1, точка 3, подточка i) от директива 94/19 има директен ефект, националният съд, сезиран от титуляря на депозит, който е станал неналичен по смисъла на тази разпоредба, с иск за обезщетение за вредите, причинени от забавеното изплащане на гарантирания размер на този депозит, трябва по силата на принципа на предимство на правото на Съюза да остави без приложение разпоредба на националното право, която обвързва изплащането на посочения размер с условията, споменати в точка 70 от настоящото решение (т.73 от Решение по дело C-501/18).

Въз основа на изложеното съдът приема, че исковата претенция се основава единствено на неизпълнение на член 1, точка 3, подточка i) и чл.10, пар.1 от Директива 94/19 за забава при установяване на неналичност на депозитите в К., която не зависи, както от отнемането на лиценза за банкова дейност, така и предявяване на искане за плащане от титуляря. В този смисъл т.97 от Решение от 25 март 2021 г. по дело C-501/18 потвърждава изводите на Решение от 4 октомври 2018 г., К., C-571/16, т. 115): При всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на [член 1, точка 3, подточка i\) от Директива 94/19](#), може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза. За да разреши спора по главното производство, запитващата юрисдикция не може да изхожда от предпоставката — противоречаща на [член 1, точка 3, подточка i\) от Директива 94/19](#), така както тази разпоредба е тълкувана от Съда — че решението на БНБ да постави К. под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията *и може да бъде приравнено* на установяване на неналичността на депозитите в К. (т.100 от Решение по дело C-501/18). Когато са изпълнени условията за ангажиране на отговорността на държавата — което следва да се установи от националните съдилища — държавата е длъжна при спазване на националната правна уредба в областта на отговорността да поправи последиците от вредата, причинена на частноправния субект от нарушението на правото на Съюза (т.116 от Решение по дело C-501/18).

По вече изложените съображения, съдът приема, че са изпълнени и трите условия за ангажиране на отговорността на държавата за нарушение на правото на ЕС: нарушена е правна норма с директен ефект, която предоставя права на частноправните субекти, нарушението на нормата е достатъчно съществено и съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда.

Както се посочи, нарушението е съществено, тъй като нарушените норми на член 1, точка 3, подточка i) и чл.10, пар.1 от Директива 94/19 уреждат ясни и прецизни императивни срокове, без право на преценка на компетентния орган относно тяхното спазване, поради което не се установява извиним характер на нарушението или евентуална грешка при прилагане на правото.

Настоящият съдебен състав обаче преценява, че за извършеното нарушение на правото на ЕС БНБ дължи обезщетение само за периода на забава - от момента, в който реално ищцата е трябвало да има достъп до депозита си до

момента, в който нарушението е преустановено, а именно за периода от 26.07.2014 г. до 05.11.2014 г., включително. Само за този период е налице и причинно-следствена връзка между извършеното от БНБ нарушение и претърпените вреди.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл. 1, т. 3, подт. и) от Директива 94/19, в която БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, смятано от 20.06.2014 г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014 г. След този момент действително БНБ е в нарушение на правото на ЕС. Постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите само се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По арг.чл. 23, ал. 5 ЗГВБ, в случай че БНБ беше взела решението по чл. 1, §3, подт. и) от Директива 94/19 в петдневния срок - т.е. най-късно на 27.06.2014 г., то спрямо срока от 20 работни дни за изплащане на депозитите, смятано от 30.06.2014 г., най-рано ищцата е могла да получи достъп до депозита си на 25.07.2014 г. и именно това е датата, от която реално е започнала да търпи вреди вследствие нарушението/забавата на БНБ. Т.к. решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014 г. - когато е отнет лиценза на К. и съобразно действащото към момента законодателство е обявена неналичността на депозитите, респ. е стартирана процедурата по компенсирание по чл. 10 от Директива 94/19, след тази дата БНБ вече не е в нарушение/забава и следователно за този период до датата на изплащане на депозита плюс начислената договорна лихва - 04.12.2014 г. липсва причинно следствена връзка.

В идентичен смисъл са: Решение № 14886 от 05.11.2019 г. по адм. д. № 2422/2019 Г., III отд. на ВАС, Решение № 10095 от 22.07.2020 г. по адм. д. № 5693/2017 г., III отд. на ВАС, Решение № 11069 от 13.08.2020 г. по адм. д. № 4272/2017 г., III отд. на ВАС, Решение № 15887 от 22.12.2020 г. по адм. д. № 3655/2020 г., III отд. на ВАС, Решение № 413 от 13.01.2021 г. по адм. д. № 7165/2020 г., III отд. на ВАС, Решение № 2316 от 19.02.2021 г. по адм. д. № 3550/2020 г., III отд. на ВАС, Решение № 8891 от 28.07.2021 г. по адм.д.№ 13426/2020 г. III отд. на ВАС.

Съдът приема, че реално претърпяната от ищцата вреда е само разликата между законната лихва за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. и изчислената за същия период договорна лихва. В този смисъл са: Решение № 12020 от 24.11.2021 г. по адм. д. № 4192/2018 г., III отд. на ВАС и Решение № 11847 от 22.11.2021 г. по адм. д. № 4980/2021 г., III отд. на ВАС, според чиито мотиви: „Обезщетението по чл.1, ал.1 ЗОДОВ не следва да се превръща в средство за неоснователно обогатяване. Поради това е необходимо за процесния период размерът на изплатената договорна лихва, включена в сумата от 115 194.05 лв., ако има такава, да бъде приспадна от размера на законната лихва върху същата сума“.

Не е спорно и се установява от писмо изх. № 56/13.01.2022 г. на [фирма] (в несъстоятелност), че за целия период на поставянето ѝ под специален надзор

до отнемане на лиценза й К. е начислявала лихва по депозитите и тази лихва участва при изплащане на гаранция от ФГВБ.

Съдът кредитира приета по делото съдебно-счетоводна експертиза, като компетентно изготвена, вкл. въз основа на информация от [фирма] (в несъстоятелност) и от ФГВБ. Според нея, всеки един влог, вкл. начислената лихва към датата на решението на БНБ от 06.11.2014 г., участва пропорционално в алгоритъма за изчисляване на подлежащата на изплащане гаранция от ФГВБ. На база на данните, предоставени в писмо изх. № 56/13.01.2022 г. на [фирма] (в несъстоятелност), вещото лице е установило, че в сборната сума от 196 000 лв. паричното изражение на главницата е 186 834.65 лв., а на лихвата – 9165.35 лв. Последната сума на изплатени от ФГВБ лихви не може да се приеме за релевантна при изчисленията, тъй като касае главница, различна от гарантирания депозит. По същите съображения неотнормима е и договорната лихва, начислена от К. върху влоговете на ищцата за периода от 25.07.2014 г. до 05.11.2014 г. в размер на 1889.80 лв.

Обективен измерител на дължимото обезщетение за забава за релевантния период *от 25.07.2014 г. до 05.11.2014 г., включително*, е разликата между начислената договорна лихва върху влога на ищцата и дължимата законна лихва за забава, но върху една и съща главница – 196 000 лв. Така не би се стигнало до неоснователно обогатяване, тъй като за релевантния период наличността по влога е била в по-голям размер от гарантирания минимум от 196 000 лв., вкл. е налице сравнима база между договорната и законната лихви.

Ето защо, релевантният размер на дължимото обезщетение следва да се определи като разлика между изчислената за периода 25.07.2014 г. до 05.11.2014 г., включително, договорна лихва в размер на 1889.80 лв. и законната лихва за периода от 25.07.2014 г. до 05.11.2014 г. в размер на 5627.65 лв., или сума в размер на 3737.85 лв. (отговор на въпрос № 2 от заключение на ССЕ).

Съдът приема, че с тази сума се съизмерява реално претърпяната от ищцата вреда по смисъла на чл. 4 от ЗОДОВ поради това, че не е получила достъп до гарантирания размер на влога си в релевантния по чл. 1, §3, подт. и), вр. чл.10 от Директива 94/19 срок. За разликата до претендирания размер от 10 000 лв. искът следва да бъде отхвърлен като неоснователен.

Сумата следва да се присъди със законната лихва от датата на предявяване на исковата молба на 19.06.2017 г. като законна последица от съдебния спор.

При този изход на спора и на основание чл.10, ал.3 ЗОДОВ ответникът следва да бъде осъден да заплати на ищцата направените разноски за държавна такса в размер на 10 лв., заплатени за образуване на настоящето съдебно производство. Претенцията за присъждане на 5 лв. държавна такса за частната жалба е неоснователна, тъй като съгласно чл.81 ГПК е следвало да бъде заявена в производството пред ВАС. Основателно е искането за присъждане на сторените разноски за експертиза в размер на 230 лв.

Ответникът е направил възражение по чл.78, ал.5 ГПК за прекомерност на претендираното от ищцата адвокатско възнаграждение в размер на 1992 лв., посочено като заплатено в брой в представен по делото договор за правна защита и съдействие от 14.09.2021 г. Минималният размер на адвокатското

възнаграждение съгласно чл.7, ал.2, т.3 и чл.8, ал.1, т.4 от Наредба № 1/2004 г. при правен интерес от 10000 лв. е 830 лв. Съдът съобразява, че към датата на предявяване на иска делото е със значителна правна сложност предвид приложението на правото на Европейския съюз и липсата на практика на СЕС и на националните съдилища. По делото са проведени пет съдебни заседания, в които е участвал процесуален представител на ищцата, подавал и многобройни писмени становища, вкл. формулиране на задача за съдебна експертиза. Изложеното изисква определяне на адвокатско възнаграждение в по-висок размер от минималния по Наредба № 1/2004 г., който в случая е 930 лв. (830 лв. съобразно интереса и 100 лв. за трето съдебно заседание съгласно чл.8, ал. 9 от Наредба № 1/2004 г.). От друга страна, към момента на провеждане на откритите съдебни заседания и устните прения по делото вече е налице константна съдебна практика на националните съдилища по спорове, идентични с настоящия. Последното обстоятелство определя частична основателност на възражението за прекомерност на ответника, тъй като към момента на постановяване на съдебното решение спорът не може да се определи като сложен от фактическа и правна страна. Съдът приема за справедлив и обоснован по смисъла на чл.36, ал.2 от Закона за адвокатурата размер на адвокатско възнаграждение от 1200 лв.

Претенцията на ответника за присъждане на разноски е неоснователна съгласно пар.6, ал.1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ (Д.в. бр. 94/2019 г.).

Водим от горното **АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД – С. град, I-во отделение, 19-и състав,**

РЕШИ:

ОСЪЖДА Българска народна банка, [населено място] 1000, пл. „К. А. I“ № 1, да заплати на А. С. И., ЕГН [ЕГН], от [населено място], [улица], ет.2, ап.4, на основание чл.2в, ал.1, т.1, вр. чл.1, ал.1 ЗОДОВ обезщетение за имуществени вреди в размер на 3737.85 лв., претърпени в периода от 25.07.2014 г. до 05.11.2014 г., вследствие на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, §3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 19.06.2017 г. до окончателното ѝ изплащане, както и на основание чл.10 ал.3 ЗОДОВ сторените в настоящето производство разноски в размер на 10 лв. за държавна такса, 230 лв. депозити за вещи лица и 1200 лв. за адвокатско възнаграждение.

ОТХВЪРЛЯ иска за разликата до предявения размер от 10000 лв.

Решението може да се обжалва в 14 дневен срок от съобщението до страните за постановяването му с касационна жалба пред ВАС на РБ.

